

III මහ බැංකුවේ ගිණුම් හා කටයුතු

1973 වර්ෂය සඳහා වන මහ බැංකුවේ මූල්‍ය ගිණුම් III වැනි පරිශිෂ්ටයේ 19 වැනි සංඛ්‍යා සටහනේ දක්වා ඇත. 1972 අවසානයේදී පැවති තත්ත්වය හා සසඳන විට, 1973 දෙසැම්බර් අවසානයේදී දක්නට ලැබුණු ප්‍රධාන වෙනස් කම් මෙසේය:

	වෙනස (රුපියල් දශලක්ෂ)
මුළු ඉල්ලුම් වගකීම්	+ 288.5
වාචනාර මුදල් සංසරණය	+ 208.2
ඉල්ලුම් තැන්පතු	+ 187.3
පිටරට ණය ගැනීම්	+ 107.0
ජාත්‍යන්තර සංචිතය	+ 195.1
දේශීය වත්කම්	+ 233.6

+ වැඩිවීම
- අඩුවීම

වර්ෂය තුළදී රන් පවුම, ඉන්දියානු රුපියල සහ එක්සත් ජනපද ඩොලර් සඳහා වූ මහ බැංකු විනිමය අනුපාතික ප්‍රතිශෝධනය කරන ලදී. වර්ෂය අවසානයේදී වූ අනුපාතිකයන් මෙසේය:—

රන් පවුම (සියයකට)	තැන් ඉදිරි (සමස දක්වා)	විදුලිය පැවරුම් මගින් මිලට ගැනීම	විදුලිය පැවරුම් මගින් විකිණීම
		රුපියල් 1559 7/8 මසකට තැන් මිලෙන් රුපියලකට 21/32 ක් වට්ටම් කොට.	රුපියල් 1561 3/8 මසකට තැන් මිලෙන් රුපියලකට 21/32 අධි මිලක් ඇතිව.
ඉන්දියානු රුපියල් (සියයකට)	තැන් ඉදිරි (සමස දක්වා)	රුපියල් 82 15/16 මසකට තැන් මිලෙන් රුපියලකට 1/32 ක් වට්ටම් කොට.	රුපියල් 82 මසකට තැන් මිලෙන් රුපියලකට 1/32 අධි මිලක් ඇතිව.
එක්සත් ජනපද ඩොලර් (සියයකට)	තැන් ඉදිරි (නෙමස දක්වා)*	රුපියල් 674 1/2 මසකට තැන් මිලෙන් රුපියලකට 674 1/2 ක් වට්ටම් කොට.	රුපියල් 674 1/2 මසකට තැන් මිලෙන් රුපියලකට ශත 50 ක් අධි මිලක් ඇතිව.

* නෙමසකට වැඩි හා සමස දක්වා වන කාලසීමාවන් සඳහා මහ බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලබන විශේෂ ඉල්ලීමක් පිට.

මහ බැංකුවේ විදේශීය විනිමය ගනුදෙනු III වැනි පරිශිෂ්ටයේ 24 වැනි සංඛ්‍යා සටහනෙහි දක්වේ. වාණිජ සහ නිෂ්පාදන ණයවලට සම්බන්ධ රජයේ සුරැකුම්පත් සහ භාවිතීය පොරොන්දු නෝට්ටු ඇපයට තබා ගෙන දෙනු ලබන අත්තිකාරම් සඳහා වන මහ බැංකු පොලී අනුපාතිකය තවදුරටත් වසරකට සියයට 6 1/2 ක් වම පැවැතිණි. සහතික මිල ක්‍රමය යටතේ වී මිලයට ගැනීමට හා මෙරට නිෂ්පාදිත කෘෂිකාර්මික ද්‍රව්‍ය මිලට ගැනීම, විකිණීම හෝ ගබඩා කිරීම සඳහා මුදල් සැපයීම් වශයෙන්, භාවිතීය පොරොන්දු නෝට්ටු ඇපයට තබා ගෙන සමුපකාර සමිතිවලට දෙන ලද අත්තිකාරම් සඳහා මහ බැංකුව වෙළඳ බැංකුවලින් අය කරන පොලී අනුපාතිකය වර්ෂයකට සියයට 3 ක්ව තවදුරටත් පැවැතිණි. වී, එළවළු හා වෙනත් නිශ්චිත හෝග නිෂ්පාදනය සඳහා සමුපකාර සමිතිවල භාවිතීය පොරොන්දු නෝට්ටු ඇපයට තබා ගෙන මහ බැංකුව විසින් වෙළෙඳ බැංකුවලට දෙන ලද අත්තිකාරම් සඳහා වූ පොලී අනුපාතිකය වර්ෂයකට සියයට 1 1/2 ක්ව නොවෙනස්ව පැවැතිණි. එසේ වුවද, මෙම අනුග්‍රහය ලබන වෙළෙඳ බැංකුවලට එකී පොරොන්දු නෝට්ටු නිකුත් කළ අයගෙන් වර්ෂයකට සියයට 8 කට (නියමිත දින බෙරුම් කළ හොත් වර්ෂයකට සියයට 3 ක ප්‍රතිදනයකට යටත්ව) වඩා වැඩි පොලියක් අය කිරීමට නොහැකි විය. භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සඳහා වන මහ බැංකුවේ වට්ටම් අනුපාතිකය අත්තිමට පිළිගත් සාමාන්‍ය වෙන්ඩර අනුපාතිකයට වඩා සියයට 1/2 කින් වැඩිව තවදුරටත් පැවැතිණි.

විදේශීය මුදල් නෝට්ටු

ශ්‍රී ලංකාවේ වතු ව්‍යාපාරික කටයුතුවල යෙදෙන වෙළෙඳ බැංකු වලින් නියමිත විනිමය අනුපාතිකයන් අනුව විශේෂිත විදේශීය මුදල් නෝට්ටු මිලදී ගැනීම මහ බැංකුව විසින් තවදුරටත් කරගෙන යන ලදී. නියමිත විනිමය අනුපාතිකයක් අනුව වෙළෙඳ බැංකුවලට විශේෂිත විදේශීය මුදල් නෝට්ටු විකිණීමටද මහ බැංකුව ඉදිරිපත් විය.

ණය සහතික කිරීමේ ක්‍රමය

වී, එළවළු සහ නිශ්චිත හෝග වගාව සඳහා වෙළෙඳ බැංකුවලින් සමුපකාර සමිතිවලට දෙනු ලැබ ආපසු ගෙවීම් පැහැර හරිනු ලබන ණය වෙනුවෙන්, එසේ පැහැර හැර ඇති ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 75 ක් දක්වා වන ප්‍රමාණයක් රජය වෙනුවෙන් එම බැංකුවලට ගෙවීමට මෙම ක්‍රමය යටතේ මහ බැංකුව ඇපවී ඇත. වෙළෙඳ බැංකු විසින් ඇප ගාස්තු වශයෙන් සියයට එකකින් අඩක්වූ ප්‍රමාණයක් ගෙවිය යුතුය. 1973 දී වෙළෙඳ බැංකු විසින් දෙන ලද රුපියල් 17,27,29,000 ක ණය සඳහා මහ බැංකුව ඇපවී ඇත.

මැදි හා දිගු කාලීන ණය

මැදි හා දිගු කාලීන ණය ක්‍රමය යටතේ මහ බැංකුව විසින් ණය දෙන ආයතනවලට දෙන ලද ප්‍රතිමූල්‍ය ණය සඳහා අය කෙරෙන පොළී අනුපාතිකයන් පහත දැක්වෙන පරිදි නොවෙනස්ව පැවතීනි:-

- (අ) කෘෂිකර්මාන්ත හෝ කර්මාන්ත, නගාලීම හෝ සංවර්ධනය සඳහා වර්ෂයකට සියයට 6½;
- (ආ) තේ කර්මාන්ත ශාලා නවීකරණය කිරීම සඳහාත් නව කම්හල් ඉදි කිරීම සඳහාත් දෙන ලද ණය සම්බන්ධයෙන්වූ පොළියෙන් කොටසක් තේ පාලක විසින් ගෙවනු ලබන අවස්ථාවලදී,
 - (I) මෙරට වියදම් සම්බන්ධයෙන් සියයට 6 ක වාර්ෂික පොළියක්;
 - (II) විදේශ විනිමය වියදම් සම්බන්ධයෙන් සියයට 8 ක වාර්ෂික පොළියක්;
- (ඇ) වෙළෙඳ වාණිජ හෝ ව්‍යාපාර කටයුතු නගාලීම හෝ සංවර්ධනය සඳහා වර්ෂයකට සියයට 7½ ක පොළියක්;

මුළු වශයෙන් රුපියල් 1,21,12,057 ක ප්‍රතිමූල්‍ය ණය වර්ෂයක තුළදී ණය දෙන ආයතනවලට දී ඇත.

ව්‍යවහාර මුදල් නිකුතුව

1973 අවසානයේදී සංසරණයවූ මුළු මුදල් ප්‍රමාණය රුපියල් ලක්ෂ 16,530 ක් වූ අතර එය 1972 අවසානයේ සංඛ්‍යාව හා සසඳන කල රුපියල් ලක්ෂ 2082 ක වැඩිවීමක් පෙන්නුම් කරයි. ව්‍යවහාර මුදල් නෝට්ටු සංසරණයෙහි රුපියල් ලක්ෂ 2033 ක වැඩිවීමක්ද, කාසි සංසරණයෙහි රුපියල් ලක්ෂ 49 ක වැඩිවීමක්ද සිදුවී ඇත. මුදල් නෝට්ටු සංසරණයෙහි වැඩිවීම ප්‍රධාන වශයෙන්ම රුපියල් 100 සහ රුපියල් 50 වටිනාකම අනුව වර්ග කරන ලද නෝට්ටු නිසා සිදුවී ඇති අතර අඩු වටිනාකමින් යුත් ඒවායේ සතුටුදායක වෙනසක් සිදුවී නොමැත.

වර්ෂය තුළදී අළුත් මෝස්තරයක රුපියලේ හා සහ 50 හේ කාසි නිකුත් කරන ලදී. එකී කාසිවල කලින් නිකුතුවේ තිබූ ලංකාව යන වචන වෙනුවට ප්‍රතිවෘත්තය පැත්තේ ශ්‍රී ලංකා ජන රජයේ රාජ්‍යලාංචනයද, ප්‍රතිවිරුද්ධ පැත්තේ ශ්‍රී ලංකාව යන වචනද දක්නට ලැබේ.

බැංකු හර බද්ද

බැංකු හර බද්ද අය කර ගැනීමේ වගකීම තවදුරටත් මහ බැංකුව වෙත පැවරේ.

අනිවාර්ය ඉතිරි කිරීම

1971 අංක: 6 දරන අනිවාර්ය ඉතිරි කිරීම් පනත අනුව, අය කරනු ලබන මුදල්වල භාරකරු වශයෙන් මහ බැංකුව තවදුරටත් ක්‍රියා කළ අතර, අනිවාර්ය ඉතිරි කිරීම් අරමුදල, රජය වෙනුවෙන් මහ බැංකුව විසින් පරිපාලනය කරන ලදී. එසේම, 1973 දී 1972 අංක 15 දරන ආදායම් උපරිමය හා අනිවාර්ය ඉතිරි කිරීමේ නීතිය අනුව අය කරනු ලබන මුදල්වල භාරකරු වශයෙන්ද බැංකුව ක්‍රියා කරන ලදී.

විදේශ විනිමය හිමිකම් සහතික පත් ක්‍රමය

රජය වෙනුවෙන් විදේශීය විනිමය හිමිකම් සහතික පත් ක්‍රමය පරිපාලනය කිරීම මහ බැංකුව විසින් තවදුරටත් කරන ලදී.

ආදායම සහ වියදම

වර්ෂය සඳහා මහ බැංකුවේ ආදායම රුපියල් 9,32,93,000 ක්වූ අතර, සංචිත සඳහා වෙන් කිරීම් සහ ගොඩනැගිල්ලේ සහ කාර්යාල දෑව භාණ්ඩවල වටිනාකම ක්‍ෂයවීම සඳහා වූ වෙන් කිරීම්ද ඇතුළත්ව වියදම රුපියල් 9,22,93,000 ක් විය. මුදල් නීති පනතේ 39 (ආ) වගන්තියට අනුව ඉද්ධ ලාභය වූ රුපියල් 10,00,000 අතිරික්තයට එකතු කරන ලදී.

බැංකු පරිපාලනය

මුදල් නීති පනතේ 29 (1) වැනි වගන්තිය යටතේ, බැංකු පරිපාලන දෙපාර්තමේන්තුව 1973 වර්ෂයේදී වෙළෙඳ බැංකු හයක් පරීක්ෂා කර ඇති අතර, ඒ අනුව 1972/73 පරීක්ෂණ කාලවර්ෂය තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ පරීක්ෂා කළ යුතු සෑම වෙළෙඳ බැංකුවක්ම පිරික්සන ලදී.

1970 අංක: 27 දරන බැංකු හර බදු පනත මගින් පැවරී ඇති වගකීම හා සම්බන්ධ කාර්යයන්ද දෙපාර්තමේන්තුව විසින් තවදුරටත් සිදු කරන ලද අතර බැංකු කාර්යාල 88 ක්ද පරීක්ෂා කරන ලදී.

සංවර්ධන මුදල් අංශය, මහ බැංකුවේ මැදි හා දිගු කාලීන ණය අරමුදලින් ප්‍රතිමූලායන් ඉල්ලුම් කරණ ණය, අගැයීමෙහි තවදුරටත් නිරත විය. මෙම ණය මුදල් දෙනු ලබන්නේ ප්‍රධාන වශයෙන්ම ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් ලබා දී ඇති ණයවලින් විදේශීය විනිමය ගාස්තු ගෙවනු ලබන තේ කම්හල් නවීකරණය කිරීමටය.